Nr 9.

Ankom till riksdagens kansli den 14 februari 1933 kl. 1 e. m.

Utlåtande angående regleringen för budgetåret 1933/1934 av utgifterna för kapitalökning i avseende å postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk.

(4:e avd.)

Postverket.

1:o) **Inventarier för postverkets behov.** Uti den till riksdagen den 3 januari 1933 avlåtna propositionen (nr 1) angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1933/1934 har Kungl. Maj:t i avseende å postverket (punkt 1 av det vid propositionen under rubrik »Utgifter för kapitalökning bil. 2» fogade utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för nämnda dag) föreslagit riksdagen att till inköp av inventarier för postverkets behov för budgetåret 1933/1934 anvisa ett reservationsanslag av 500,000 kronor.

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 3—5 av åberopade statsrådsprotokollet.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förevarande förslag. *Utskottet.*

I avseende å sättet för täckande av ifrågavarande liksom övriga i det följande behandlade anslag till de fyra kommunikationsverken får utskottet biträda Kungl. Maj:ts förslag om att täckning för desamma på vanligt sätt beredes av lånemedel.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må till *inköp av inventarier för postverkets behov* för budgetåret 1933/1934 anvisa ett reservationsanslag av 500,000 kronor, att utgå av lånemedel.

2:o) **Vissa andra anslag till postverket.** Beträffande Kungl. Maj:ts förslag (punkt 2 och 3) om anslag till förvärvande av mark till landningsfält för flygplan samt till försöksanläggning för belysning av luftfartsleder ävensom en väckt motion (II: 161) om till- och ombyggnad av posthuset i Linköping kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande; vilket utskottet skolat härigenom för riksdagen

anmäla.

Telegrafverket.

3:o) **Telefonstationsbyggnad i Stockholm.** Beträffande telegrafverket har Kungl. Maj:t (punkt 4) föreslagit riksdagen att till telefonstationsbyggnad i kvarteret Jericho i Stockholm för budgetåret 1933/1934 anvisa ett reservationsanslag av 2,000,000 kronor.

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 12—16 av statsrådsprotokollet.

Telegrafstyrelsen har i skrivelse den 30 augusti 1932 framlagt förslag om uppförande av en ny telefonstationsbyggnad intill nuvarande telefonhuset i kvarteret Jericho vid Lästmakare- och Jakobsbergsgatorna i Stockholm. Styrelsen har avsett att för ändamålet taga i anspråk telegrafverket tillhöriga tomten nr 16 samt tomterna nris 5, 6, 14 och 15, vilka ägas av telegrafverkets pensionsfond.

Genom det ifrågasatta nybyggnadsföretaget skulle till den centrala telefonstationen vid Jakobsbergsgatan i Stockholm kunna överflyttas nuvarande Norr-stationen vid Malmskillnadsgatan samt att till samma station koncentreras eller inom stationen utvidgas vissa specialstationer m. m.

Till ifrågavarande nybyggnad har arkitekten Aron Johansson på telegrafstyrelsens uppdrag utarbetat ett förslag, enligt vilket byggnaden skulle uppföras med fasader åt Jakobsbergs- och Lästmakaregatorna samt gatuhusen jämte sammanbindande gårdshus få en höjd av fem våningar, varjämte i byggnaden åt Jakobsbergsgatan en vindsvåning skulle inredas. Över hela tomtutrymmet skulle anordnas källarlokaler i två våningar. Kostnaden för den nya byggnaden, som beräknas komma att innehålla en byggnadsvolym av 56,000 kubikmeter, är efter ett à-pris av cirka 51 kronor per kubikmeter beräknad till 2,880,000 kronor, vartill kommer en beräknad kostnad av 320,000 kronor för bergsprängning. Den totala kostnaden beräknas alltså belöpa sig till 3,200,000 kronor.

De telegrafverkets pensionsfond tillhöriga, för nybyggnaden behövliga fastigheterna torde, yttrar styrelsen, i likhet med vad som av statsmakterna år 1930 (statsverkspropositionen, utgifter för kapitalökning, bil. 3, punkt 7) beslutats i fråga om en för Östermalmsstationen erforderlig tomt böra övertagas av telegrafverket till ett pris, motsvarande bokförda värdet. Detta värde uppginge för de olika fastigheterna till 792,453: 75 kronor. Anslagsbehovet skulle alltså, fortsätter styrelsen, i sin helhet utgöra 3,992,453 kronor 75 öre eller i avrundat tal 4,000,000 kronor. Då de fulla besparingarna genom automatiseringen av telefonnätet i Stockholm kunde realiseras, först sedan hela nätet blivit automatiserat, borde den nya stationen tagas i bruk så snart som möjligt. Arbetet med den nya fastighetens uppförande syntes därför böra påbörjas redan hösten 1933. Som byggnadsarbetet emellertid icke kunde färdigställas till den 1 juli 1934, syntes kostnaderna lämpligen kunna fördelas på tvenne budgetår.

Under åberopande av det anförda hemställer telegrafstyrelsen, att till inköp av nämnda fastigheter samt uppförande av ifrågavarande telefonstationsbygg-

nad måtte för budgetåret 1933/1934 anvisas ett reservationsanslag av 2,000,000 kronor.

Enligt vad som inhämtats, hava de fastigheter, som erfordras för ifrågavarande utbyggnad och som nu tillhöra telegrafverkets pensionsfond, år 1918 inköpts av telegrafverkets pensionsinrättning samt år 1920 i samband med telegrafverkets övertagande av pensionsinrättningen övergått i telegrafverkets pensionsfonds ägo med de nu bokförda värdena. Fastigheternas tomtareal, taxeringsvärden, bokförda värden och bokförda värden per kvm framgå av följande uppställning:

Tomt nr	Adressnummer	Tomtareal kvm	Taxeringsvärde kronor	Bokfört värde kronor	Bokfört värde pr kvm kr
Jericho nr 5	Lästmakaregatan 17	606	280,000: —	251,264: 25	414: 62
» » 6	» 15	538	260,000: —	250,569: —	465: 74
» » 14	Jakobsbergsgatan 18	498	150,000: —	128,991: 50	259: —
» » 15	» 20	565	175,000: —	161,629: —	286: 06
	Summa	2,207	865,000: —	799,453: 75	359: 06[1]

Utskottet har avlagt besök vid telefonhuset vid Jakobsbergsgatan jämte de fastigheter, som skulle tagas i anspråk för den planerade nybyggnaden. *Utskottet.*

Den nya stationsbyggnad, som i anslutning till nuvarande telefonhuset vid Jakobsbergsgatan är planerad till utförande, skulle inrymma — förutom en ny namnanropsstation och vissa andra specialstationer — en ny automatisk Norr-station. I och med automatiseringen av sistnämnda station — vilken uppgives vara i behov av ombyggnad — skulle samtliga abonnentstationerna i Stockholm bliva automatiskt betjänade. Utskottet finner sig för sin del böra tillstyrka förevarande förslag och får alltså hemställa,

att riksdagen må till *telefonstationsbyggnad i kvarteret Jericho i Stockholm* för budgetåret 1933/1934 anvisa ett reservationsanslag av 2,000,000 kronor, att utgå av lånemedel.

4:o) **Telefonstationsbyggnad i Örnsköldsvik.** Kungl. Maj:t har (punkt 5) föreslagit riksdagen att till telefonstationsbyggnad i Örnsköldsvik för budgetåret 1933/1934 anvisa ett reservationsanslag av 200,000 kronor.

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 17—20 av statsrådsprotokollet.

För uppförande av ifrågavarande byggnad har telegrafstyrelsen jämlikt Kungl. Maj:ts den 16 september 1932 givna bemyndigande inköpt ett Örnsköldsviks stad tillhörigt, i hörnet av Järnvägs- och Lasarettsgatorna beläget område av omkring 2,000 kvadratmeter i kvarteret Australien till ett pris av 12 kronor 50 öre för kvadratmeter eller tillhopa omkring 25,000 kronor.

I skrivelse den 11 november 1932 har telegrafstyrelsen gjort framställning om anslag för budgetåret 1933/1934 till påbörjande av telefonstationsbyggnad, avsedd att jämväl inrymma lokaler för postkontoret i staden. Ritningar till

[1] Medeltal.

ifrågavarande nybyggnad hava på styrelsens uppdrag utarbetats av vice-professorn C. Lindholm, som jämväl uppgjort kostnadsberäkning, slutande å 375,000 kronor. Ritningarna hava utarbetats i samråd med generalpoststyrelsen, som vitsordat att de postala önskemålen därvid iakttagits.

Departementschefen har ansett, att byggnadsarbetena böra påbörjas under nästkommande budgetår. I enlighet med vad telegrafstyrelsen föreslagit har för ändamålet nu äskats ett belopp av 200,000 kronor.

Utskottet. Av utredningen i ärendet framgår, att den nuvarande telefonstationen i Örnsköldsvik behöver ombyggas och utvidgas. Inom den blivande nybyggnaden skulle även för postverket erforderliga bättre lokalutrymmen kunna beredas.

Under hänvisning i övrigt till den i ärendet lämnade utredningen tillstyrker utskottet förslaget om uppförande av en telefonstationsbyggnad i Örnsköldsvik med lokaler jämväl för postverket.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må till *telefonstationsbyggnad i Örnsköldsvik* för budgetåret 1933/1934 anvisa ett reservationsanslag av 200,000 kronor, att utgå av lånemedel.

5:o) **Fortsatt utveckling av statens telefon- och telegrafväsende.** Kungl. Maj:t har (punkt 6) föreslagit riksdagen att till fortsatt utveckling av statens telefon- och telegrafväsende för budgetåret 1933/1934 anvisa ett reservationsanslag av 11,500,000 kronor.

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 20—26 av statsrådsprotokollet.

För ifrågavarande ändamål har riksdagen för budgetåren 1930—1933 anvisat respektive 11,000,000, 14,000,000 och 11,500,000 kronor.

I skrivelse den 11 november 1932 har telegrafstyrelsen för budgetåret 1933/1934 äskat ett reservationsanslag av 11,500,000 kronor till fortsatt utveckling av statens telefon- och telegrafväsende. För mötandet av den normala utvecklingens behov har styrelsen beräknat ett belopp av 10,000,000 kronor. Härav hava 8,200,000 kronor avsetts för utvidgning av lokalnäten, 700,000 kronor för nya riksledningar, 800,000 kronor för komplettering av pupinutrustningen i kabeln för riksledningar mellan Norrköping och Nässjö. Därjämte har styrelsen hemställt, att av kapitalökningsmedel anvisas sammanlagt 1,500,000 kronor för anordnandet av nya blanka lands- och riksledningar, varav 500,000 kronor för landsledningar och 1,000,000 kronor för riksledningar. Styrelsen framhåller, bland annat, att sistnämnda arbeten, ehuru icke nu oundgängligen erforderliga, dock skulle tillgodose nära förestående behov eller befogade önskemål i avseende å telefonväsendet, samtidigt som de i sin mån komme att medverka till arbetslöshetens stävjande.

I skrivelse den 11 november 1932 har telegrafstyrelsen gjort framställning, åsyftande en utvidgning av frikretsförmånerna till växelstationer med minst

35 helårsabonnenter. De totala kostnaderna för de för ändamålet erforderliga arbeten, som avsetts att successivt genomföras under två år, beräknades till 3,900,000 kronor, varav 1,900,000 kronor för år 1933 och 2,000,000 kronor för år 1934. I sitt samtidigt avgivna förslag till användning av förnyelsefondsmedel under år 1933 har telegrafstyrelsen för ifrågavarande ändamål upptagit ett belopp av 1,900,000 kronor.

Under hänvisning till den i ärendet lämnade utredningen tillstyrker utskottet Kungl. Maj:ts förevarande förslag. *Utskottet.*

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må till *fortsatt utveckling av statens telefon- och telegrafväsende* för budgetåret 1933/1934 anvisa ett reservationsanslag av 11,500,000 kronor, att utgå av lånemedel.

Statens järnvägar.

6:o) **Nytt stationshus vid Falköpings central.** Vad departementschefen anfört (sid. 27—28) rörande uppförande av nytt stationshus vid Falköpings central, har ej föranlett erinran från utskottets sida; vilket utskottet velat för riksdagen

omförmäla.

7:o) **Gångbroar och gångtunnlar.** Under åberopande av den i ämnet förebragta utredningen (sid. 29) och med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 7) får utskottet hemställa,

att riksdagen må till *gångbroar och gångtunnlar* för budgetåret 1933/1934 anvisa ett reservationsanslag av 100,000 kronor, att utgå av lånemedel.

8:o) **Fortlöpande förstärkning av spåröverbyggnaden.** Kungl. Maj:t har (punkt 8) föreslagit riksdagen att till fortlöpande förstärkning av spåröverbyggnaden för budgetåret 1933/1934 anvisa ett reservationsanslag av 1,200,000 kronor.

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 29—32 av statsrådsprotokollet.

Enligt en av järnvägsstyrelsen uppgjord plan skulle — bortsett från spåröverbyggnaden å banan Södertälje södra—Eskilstuna central — till ifrågavarande arbeten för budgetåret 1933/1934 (i fråga om förnyelsefondsmedel för år 1933) erfordras ett totalbelopp av 2,900,000 kronor, avseende bland annat rälsbyte i huvudspår å en spårlängd av 154 kilometer. Nämnda totalbelopp skulle fördela sig med 1,700,000 kronor å förnyelsefondsmedel för år 1933 och 1,200,000 kronor å anslagsmedel för nästa budgetår.

Departementschefen har ansett ifrågavarande förstärkningsåtgärder lämpligen böra under nästa budgetår bedrivas i den omfattning, styrelsen vid sin medelsberäkning förutsatt, samt med utgångspunkt från det av styrelsen uppgivna medelsbehovet 2,900,000 kronor föreslagit anvisande för budgetåret 1933/1934 av ett kapitalökningsanslag av lånemedel å 1,200,000 kronor.

Utskottet. Utskottet, som ej funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förevarande förslag, hemställer,

att riksdagen må till *fortlöpande förstärkning av spåröverbyggnaden* för budgetåret 1933/1934 anvisa ett reservationsanslag av 1,200,000 kronor, att utgå av lånemedel.

9:o) **Skenfria vägkorsningar m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 9) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *skenfria vägkorsningar m. m.* för budgetåret 1933/1934 anvisa ett reservationsanslag av 150,000 kronor, att utgå av lånemedel.

10:o) **Om- och tillbyggnad av turiststationen i Riksgränsen.** Kungl. Maj:t har (punkt 10) föreslagit riksdagen att till om- och tillbyggnad av turiststationen i Riksgränsen för budgetåret 1933/1934 anvisa ett reservationsanslag av 80,000 kronor.

Beträffande den i ärendet förebragta utredningen får utskottet hänvisa till sid. 32—34 av statsrådsprotokollet.

Turiststationen i Riksgränsen, som med plats för ett femtiotal gäster inretts vid Riksgränsens numera nedlagda järnvägsstation, har upplåtits till föreningen för skidlöpningens främjande i Sverige från och med den 1 december 1931 utan särskild ersättning för att, så länge densamma icke erfordras för statligt ändamål, av föreningen disponeras såsom turiststation.

I sin skrivelse den 28 september 1932 med anslagsäskanden för budgetåret 1933/1934 har järnvägsstyrelsen gjort framställning om beviljande av medel för om- och tillbyggnad av nämnda turiststation. Enligt ett inom styrelsen upprättat förslag skulle vid stationen finnas plats för omkring 110 bäddar. Dessutom innefattade förslaget möjlighet till framtida utveckling av stationen. Kostnaderna för ifrågavarande byggnadsarbeten hava av styrelsen beräknats till sammanlagt 120,000 kronor, varav 40,000 kronor ansetts böra bestridas med medel ur förnyelsefonden samt återstoden, 80,000 kronor, med kapitalökningsmedel.

Utskottet. Utskottet tillstyrker, att de föreslagna om- och tillbyggnadsarbetena må komma till utförande. Såsom järnvägsstyrelsen och departementschefen framhållit, bör ett lämpligt avvägt hyresbelopp erläggas för anläggningen.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *om- och tillbyggnad av turiststationen i Riksgränsen* för budgetåret 1933/1934 anvisa ett reservationsanslag av 80,000 kronor, att utgå av lånemedel.

11:o) **Växel- och signalsäkerhetsanläggningar.** Kungl. Maj:t har (punkt 11) föreslagit riksdagen att till växel- och signalsäkerhetsanläggningar för budgetåret 1933/1934 anvisa ett reservationsanslag av 500,000 kronor.

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 34—35 av statsrådsprotokollet.

Till växel- och signalsäkerhetsanläggningar har riksdagen under en följd av år anvisat anslag. För budgetåren 1930—1933 hava de uppgått till respektive 400,000 kronor, 600,000 kronor och 600,000 kronor.

Med de anvisade medlen hava utförts dels arbeten för utveckling av trafiksäkerheten i anslutning till 1912 års säkerhetskommissions direktiv och dels andra arbeten i syfte att åstadkomma ökad säkerhet för trafikrörelsen eller att ernå lättnader eller besparingar vid trafikarbetets utförande. För finansieringen av ifrågavarande arbeten hava därjämte disponerats medel ur statens järnvägars förnyelsefond. Ännu återstående arbeten av beskaffenhet att hänföra sig till nämnda kommissions direktiv hava beräknats draga en kostnad av i runt tal 2,300,000 kronor.

Departementschefen har — med förmälan att det ur såväl trafiksäkerhets- som driftsekonomisk synpunkt vore önskvärt, att nya eller förbättrade växel- och signalsäkerhetsanläggningar i erforderlig omfattning komme till stånd vid statens järnvägar samt att vissa automatiska linjeblockanordningar bleve utförda — tillstyrkt bifall till ett av järnvägsstyrelsen framlagt förslag om anvisande för nästkommande budgetår av ett kapitalökningsanslag av lånemedel å 500,000 kronor för ifrågavarande ändamål.

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förevarande förslag hemställer utskottet, *Utskottet.*

att riksdagen må till *växel- och signalsäkerhetsanläggningar* för budgetåret 1933/1934 anvisa ett reservationsanslag av 500,000 kronor, att utgå av lånemedel.

12:o) **Telefonledningar och kabelarbeten.** Kungl. Maj:t har (punkt 12) föreslagit riksdagen att till telefonledningar och kabelarbeten för budgetåret 1933/1934 anvisa ett reservationsanslag av 100,000 kronor.

Kostnaderna för att med visst undantag övergå till telefon för överförande av alla för järnvägstjänsten erforderliga meddelanden hava uppskattats till 575,000 kronor. Av detta belopp hava 200,000 kronor avsetts att utgå av lånemedel för nya telefonledningar och 375,000 kronor av förnyelsefondsmedel för omändring av förut befintliga telegrafledningar till telefonförbin-

delser. Arbetet har beräknats bliva utfört under åren 1932 och 1933, varvid kostnaderna skulle fördelas med ungefär hälften på vartdera året. För budgetåret 1932/1933 anvisades ett anslag av 100,000 kronor för anordnande av nya telefonförbindelser. Nu äskas för fullföljandet av arbetena med nya telefonledningars anordnande anvisande av erforderligt belopp, 100,000 kronor.

Utskottet. Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förevarande förslag, som avser att möjliggöra en ökad användning av telefon i stället för telegraf vid statens järnvägar, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *telefonledningar och kabelarbeten* för budgetåret 1933/1934 anvisa ett reservationsanslag av 100,000 kronor, att utgå av lånemedel.

13:o) **Anordningar för förbättrad driftsekonomi vid lokomotivstationer.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 13) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *anordningar för förbättrad driftsekonomi vid lokomotivstationer* för budgetåret 1933/1934 anvisa ett reservationsanslag av 50,000 kronor, att utgå av lånemedel.

14:o) **Utvidgning och modernisering av centralverkstaden i Örebro.** Kungl. Maj:t har (punkt 14) föreslagit riksdagen att till utvidgning och modernisering av centralverkstaden i Örebro för budgetåret 1933/1934 anvisa ett reservationsanslag av 425,000 kronor.

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 37—42 av statsrådsprotokollet.

I sin skrivelse den 28 september 1932 har järnvägsstyrelsen, såsom ett led i sina strävanden att rationalisera och ekonomisera verkstadsdriften vid statens järnvägar, föreslagit utförande av vissa ny- och ombyggnader m. m. vid centralverkstaden i Örebro.

Denna anläggning, som tillkom enligt beslut av 1899 och 1900 års riksdagar, planerades ursprungligen endast för reparation av ånglokomotiv men blev sedermera, enligt beslut av 1906 års riksdag, utökad med en år 1908 färdigställd vagnreparationsverkstad, avsedd huvudsakligen för reparation av personvagnar samt i mindre omfattning även för reparation av godsvagnar.

De större revisionerna av personvagnarna verkställas för närvarande vid huvudverkstäderna i Örebro, Malmö och Göteborg. Av dessa verkstäder är den i Örebro den mest betydande. Järnvägsstyrelsen har funnit mest lämpligt att behövliga utvidgningar och moderniseringar ske vid sistnämnda verkstad. De övriga vagnverkstäderna skulle därvid bibehållas i nuvarande omfattning.

Hela kapitalutlägget för de föreslagna nybyggnads- och förändringsarbetena, inklusive maskinell utrustning, beräknas av järnvägsstyrelsen komma att uppgå till ett belopp av i runt tal 1,220,000 kronor, nämligen 800,000 kronor

för den nya byggnaden för vissa specialverkstäder, 300,000 kronor för ombyggnadsarbeten i nuvarande vagnverkstad och 120,000 kronor för maskinell utrustning.

Järnvägsstyrelsen framhåller, att det angivna kostnadsbeloppet kunde förefalla stort men att genom detsamma skulle åstadkommas så betydande fördelar, att de väl skulle motsvara kapitalinvesteringen.

Beträffande frågan om sättet för täckande av kostnaderna för förslagets genomförande har järnvägsstyrelsen anfört följande:

De föreslagna ombyggnads- och moderniseringsarbetena i den befintliga verkstadsbyggnaden äro av den karaktär, att kostnaderna för desamma — 300,000 kronor — böra bestridas med förnyelsefondsmedel. Styrelsen avser därför att i förslag till stat för disposition av dylika medel upptaga för ändamålet erforderligt belopp.

Kostnaden för behövlig ny, respektive moderniserad inventarieutrustning — 120,000 kronor — anser styrelsen böra bestridas till ett belopp av 70,000 kronor med medel från det anslag från förnyelsefonden för diverse fortlöpande ersättningsanskaffningar av inventarier, vilket varje år brukar ställas till styrelsens disposition, samt återstoden 50,000 kronor med särskilda kapitalökande anslagsmedel.

Av riksdagen skulle alltså behöva äskas anslag dels för nybyggnaden till personvagnsverkstaden med 800,000 kronor, dels för inventarieanskaffningen till ett belopp av 50,000 kronor. Då tillbyggnaden avses att utföras under de två närmaste budgetåren, kan det erforderliga totalanslaget, 850,000 kronor, lika fördelas på budgetåren 1933/1934 och 1934/1935.

Departementschefen har för egen del anfört bland annat följande:

Den av järnvägsstyrelsen förebragta utredningen synes mig ådagalägga behovet av ökade möjligheter att i statens järnvägars egen regi på ett ekonomiskt och ändamålsenligt sätt utföra revision av personvagnar. Mot styrelsens uppfattning att berörda ökade möjligheter lämpligen böra beredas genom utvidgning av vagnverkstaden i Örebro torde med hänsyn till vad styrelsen på denna punkt anfört någon invändning icke vara att göra. Likaledes finner jag utredningen giva vid handen, att genom den modernisering av verkstadsanordningarna med därav möjliggjord rationalisering av arbetsmetoderna, som i samband med utvidgningen skulle genomföras, kunna vinnas så stora besparingar i drift- och produktionskostnaderna och så avsevärda fördelar i övrigt, att den nyinvestering av kapital, vilken kräves för förslagets genomförande, får anses väl motiverad, även om den i och för sig är betydande. Ett realiserande av järnvägsstyrelsens förslag skulle, enligt vad jag inhämtat, innebära möjlighet att med oförändrat personalbestånd ernå en ökning i verkstadskapaciteten, varigenom statens järnvägar kunde planmässigt efter trafikens krav tillgodose reparationsbehovet beträffande sin personvagnspark. Underskattas bör ej heller värdet av att den föreslagna ny- och ombyggnaden kommer att, genom möjliggörande av kortare reparationstider, medföra ett effektivare utnyttjande av vagnparken. Härjämte vinnes en ökad säkerhet mot eldfara i dessa stora och för statens järnvägars drift betydelsefulla anläggningar. På grund av vad jag nu anfört vill jag tillstyrka, att de avsedda ändrings- och utvidgningsarbetena vid ifrågavarande centralverkstad utan uppskov komma till utförande, detta så mycket hellre som de skulle medföra ett under nuvarande förhållanden beaktansvärt tillskott av arbetstillfällen i produktiva arbeten av skilda slag.

Utskottet. Förslaget innebär, bland annat, införandet av det »flytande» arbetssystemet i driften av centralverkstaden i Örebro. Detta system kännetecknas av att arbetsobjekten flyttas — »flyta» — inom verkstaden från den ena arbetsplatsen till den andra i och för bestämda arbetens utförande å varje plats, som därvid utrustas med speciella anordningar och maskinerier för vad som skall komma till utförande å denna plats. Enligt vad järnvägsstyrelsen anfört skulle detta system medföra betydande besparingar. Då jämväl i övrigt lämpligheten av den föreslagna utvidgningen och moderniseringen av verkstaden får anses ådagalagd, tillstyrker utskottet förslaget till genomförande.

Av totalkostnaden, 1,220,000 kronor, skulle ett belopp av 370,000 kronor bestridas av förnyelsefondsmedel och återstoden 850,000 kronor anvisas som kapitalökningsanslag, fördelat på två budgetår.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *utvidgning och modernisering av centralverkstaden i Örebro* för budgetåret 1933/1934 anvisa ett reservationsanslag av 425,000 kronor, att utgå av lånemedel.

15:o) **Förstärkning av spåröverbyggnaden å banan Södertälje södra—Eskilstuna central.** Kungl. Maj:t har (punkt 15) föreslagit riksdagen att till förstärkning av spåröverbyggnaden å banan Södertälje södra—Eskilstuna central för budgetåret 1933/1934 anvisa ett reservationsanslag av 260,000 kronor.

Kostnaderna för förstärkning av spåröverbyggnaden å ifrågavarande år 1931 statsinlösta bana hava beräknats till 1,060,000 kronor, varav 600,000 kronor förutsatts skola utgå av förnyelsefondsmedel och 460,000 kronor anvisas såsom kapitalökningsanslag. För innevarande budgetår har till omförmälda ändamål anvisats ett reservationsanslag av 200,000 kronor. Nu äskas återstående 260,000 kronor.

Utskottet. Utskottet, som ej funnit anledning till erinran mot förevarande förslag, hemställer,

att riksdagen må till *förstärkning av spåröverbyggnaden å banan Södertälje södra—Eskilstuna central* för budgetåret 1933/1934 anvisa ett reservationsanslag av 260,000 kronor, att utgå av lånemedel.

16:o) **Förbättringsarbeten å banan Härnösand—Sollefteå.** Med tillstyrkan av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 16) om anvisande av återstående hälft av det anslag å 480,000 kronor, som vid sistlidna riksdag beräknades erforderligt för ifrågavarande ändamål, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *förbättringsarbeten å banan Härnösand—Sollefteå* för budgetåret 1933/1934 anvisa ett reservationsanslag av 240,000 kronor, att utgå av lånemedel.

17:o) **Elektrifiering av banan Järna—Norrköping—Malmö m. fl. linjer.** Kungl. Maj:t har (punkt 17) föreslagit riksdagen att till elektrifiering av banan Järna—Norrköping—Malmö m. fl. linjer för budgetåret 1933/1934 anvisa ett reservationsanslag av 9,000,000 kronor.

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 45—47 av statsrådsprotokollet.

Den finansieringsplan, som låg till grund för 1931 års riksdags beslut om elektrifieringen av Malmölinjerna, slutade på en totalkostnad av 70,000,000 kronor. Detta belopp var avsett att utgå på följande sätt:

	Budgetåret		
	1931/1932	1932/1933	1933/1934
	Kronor		
Anslag för kapitalökning	23,000,000	19,600,000	11,100,000
Förnyelsefondsmedel	4,700,000	6,500,000	5,100,000

I enlighet med planen har riksdagen anvisat, för budgetåret 1931/1932 ett reservationsanslag av 23,000,000 kronor och för budgetåret 1932/1933 av 19,600,000 kronor. Vidare har Kungl. Maj:t anvisat av förnyelsefondsmedel, för år 1931 4,300,000 kronor, för år 1932 6,500,000 kronor och för år 1933 5,500,000 kronor.

Järnvägsstyrelsen har meddelat, att elektrifieringsarbetena fortskridit väsentligt snabbare än vad som förutsetts i den för 1931 års riksdag framlagda arbetsplanen. Sålunda vore sträckorna Järna—Norrköping, Katrineholm—Åby samt Örebro—Hallsberg, vilka beräknats färdiga respektive under oktober och december 1932 samt maj 1933, redan färdigställda och tagna i bruk för elektrisk drift. Även i fråga om övriga linjer kunde väsentliga tidsbesparingar ställas i utsikt. Den i förhållande till tidigare elektrifieringsarbeten förbättrade organisationen av arbetsledningen och ökade erfarenheten hade nämligen visat sig medföra större vinst i tid — och även i penningar — än vad man år 1931 vågat räkna med.

Med avseende å medelsbehovet för nästkommande budgetår har järnvägsstyrelsen anfört, att styrelsen av föreliggande uppgifter ansågo otvetydigt framgå att, tack vare förenämnda förbättringar i arbetets organisation ävensom sänkning av vissa materialpriser, mycket betydande besparingar vore att påräkna i förhållande till finansieringsplanen. Det belopp, som borde äskas såsom kapitalökningsanslag, funne styrelsen därför kunna, utan större risk för framtida överskridande, minskas från ursprungligen beräknade 11,100,000 kronor till 9,000,000 kronor.

Med hänsyn till den av järnvägsstyrelsen lämnade utredningen angående beräknade besparingar får utskottet tillstyrka, att det av Kungl. Maj:t äskade beloppet nu anvisas. Utskottet hemställer alltså, *Utskottet.*

> att riksdagen må till *elektrifiering av banan Järna—Norrköping—Malmö m. fl. linjer* för budgetåret 1933/1934 anvisa ett reservationsanslag av 9,000,000 kronor, att utgå av lånemedel.

18:o) **Elektrifiering av banorna Stockholm—Krylbo—Ånge och Örebro—Krylbo.** Kungl. Maj:t har (punkt 18) föreslagit riksdagen att till elektrifiering av banorna Stockholm—Krylbo—Ånge och Örebro—Krylbo för budgetåret 1933/1934 anvisa ett reservationsanslag av 19,000,000 kronor.

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 47—66 av statsrådsprotokollet.

I sammanhang med förevarande förslag har utskottet förehaft en inom andra kammaren av herr *J. Olofsson* i Digernäs väckt motion, nr 25, däri hemställts, att riksdagen ville besluta och i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om vissa i motionen närmare omförmälda utredningar, samt att Kungl. Maj:t ville till riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningarna kunna föranleda.

Beträffande de till stöd för berörda yrkanden åberopade skälen får utskottet hänvisa till motionen.

Kostnaderna för elektrifiering av Ångelinjerna (Stockholm—Ånge och Örebro—Krylbo) beräknas av järnvägsstyrelsen på följande sätt:

	Bruttokostnad	Avgår på grund av att kostnader måste nedläggas, om ångdrift bibehålles.	Nettokostnad
		Kronor	
Kostnader, hänförliga till statens järnvägar.			
Överföringsanläggning	20,900,000	—	20,900,000
Rullande materiel, lokomotiv	15,900,000	8,100,000[1]	7,800,000
Ändringsarbeten beträffande banan, belysnings- och signalanläggningar samt svagströmsledningar	7,305,000	—	7,305,000
Elektrisk värmeledning	1,800,000	—	1,800,000
Summa	45,905,000	8,100,000	37,805,000
Kostnad, hänförlig till telegrafverket	3,595,000	—	3,595,000
Totalkostnad	49,500,000	8,100,000	41,400,000

För den mindre trafiken år 1931 blir totalkostnaden 48,500,000 kronor och nettokostnaden alltså 40,400,000.

I fråga om valet av räntefot har styrelsen anfört, att styrelsen för att vara på den säkra sidan i första hand grundat beräkningarna på en räntefot av 4.5 procent, under det att kalkylerna enligt 4 procents räntefot betraktats såsom supplementära.

Resultatet av de av styrelsen gjorda beräkningarna beträffande *förräntningsmöjligheterna för det erforderliga kapitalet* framgår av följande översikt:

[1] Efter 4 procents räntefot 8.5 milj. kr.

	Tågrörelse år 1931	Beräknad tågrörelse år 1936
Tågkilometer	4,6 milj.	5,1 milj.
Häremot svarande lokkilometer, inklusive växling	5,7 »	6,4 »
Besparingar:	kronor	kronor
Minskat personalbehov		
vid maskinavdelningen 316 resp. 334 man à 3,476 kronor	1,098,000	1,161,000
vid trafikavdelningen 24 resp. 26 man à 3,900 »	93,600	101,000
Stenkol 75,000 ton resp. 82,000 ton à 20 kr. ökat med kostnad för transport, lagring och ränta kr. 4: 60	1,845,000	2,017,000
Minskad kostnad för lokunderhåll 9.5 öre pr lokkilometer 5.7 resp. 6.4 milj. km	541,400	608,000
Minskad kostnad för smörjning av lokomotiv samt underhåll av kol- och vattenstationer m. m.	171,000	192,000
Minskad kostnad för belysningsström	170,000	170,000
Minskad kostnad för underhåll av svagströmsledningar	70,000	70,000
Summa besparingar	3,989,000	4,319,000
Nya utgifter:		
Ränta à 4.5 % å kronor 40,400,000 resp. 41,400,000	1,818,000	1,863,000
Strömkostnad:		
Underhåll och avskrivning för överföringsanläggningen	750,000	750,000
Energiförbrukning	1,110,000	1,240,000
Summa nya utgifter	3,678,000	3,853,000
Vinst vid införande av elektrisk drift	311,000	466,000

I anslutning härtill anför styrelsen:

Strömpriset ökas enligt överenskommelsen med vattenfallsstyrelsen den 1 juli 1940 med 50,000 kronor per år, varför efter den tiden vinsten minskas med samma belopp.

I fråga om *bränslekostnaderna vid ångdrift* har styrelsen tillämpat samma beräkningsgrunder som vid Malmöelektrifieringen och sålunda utgått från ett kolpris av 20 kronor per ton. Vid den sista upphandlingen av kol år 1932 har medelpriset fritt banvagn i hamn för kol å Ängelinjerna, beräknat efter den proportion, enligt vilken kolen importeras över olika hamnar, utgjort 17: 05 kronor per ton. Om detta kolpris beräknas, minskas vinsten till 90,000 kronor vid den mindre trafiken och 224,000 kronor per år vid den större trafiken. Om emellertid räntan minskar från antagna 4.5 procent till 4.0 procent, stiger vinsten så, att den vid det beräknade högre kolpriset utgör 513,000 respektive 673,000 kronor och vid det lägre kolpriset 292,000 respektive 431,000 kronor per år.

Till den direkta vinst, som sålunda beräknats uppkomma av elektrifieringen, bör emellertid läggas *värdet av* de *indirekta förmåner*, vilka, enligt vad styrelsen förut utvecklat, erfarenhetsmässigt följa på elektrifieringsföretag av hithörande slag. Styrelsen vill erinra om att de fördelar av motsvarande slag, som givetvis med antagande av mera normala konjunkturer och trafikförhållanden beräknats uppkomma genom Malmölinjernas elektrifiering, uppskattats till i runt tal 1 milj. kronor. Till grund för beräkningarna vid Malmöelektrifieringen låg den undersökning, som tidigare verkställts angående storleken av den inkomstökning, större än på andra linjer,

som vid Göteborgslinjen uppstått efter elektrifieringen, varvid vederbörligt avdrag gjorts bland annat för den del av ökningen, som kunde beräknas falla på trafik, som från andra järnvägar överförts till Göteborgslinjen. Vad nu beträffar Ångeelektrifieringen har styrelsen icke ansett sig kunna siffermässigt uppskatta värdet av fördelarna i fråga. De för närvarande rådande konjunkturerna göra också en dylik uppskattning mer än vanligt vansklig.

De sålunda gjorda utredningarna giva enligt styrelsens åsikt vid handen, att den planerade elektrifieringen av Ångelinjerna såväl med hänsyn till den direkta driftsbesparingsvinst, som beräknats följa av densamma, som ock särskilt i betraktande av de förmåner i övrigt, som med största visshet kunna antagas genom elektrifieringen komma att tillföras det allmänna och enskilda, måste anses synnerligen väl motiverad och förty snarast böra komma till avgörande.

I fråga om möjligheten att avveckla det genom elektrifieringen uppkommande *personalöverskottet* har styrelsen anfört följande.

Avgången bland statens järnvägars personal till följd av dödsfall och pensionering blir på grund av inställd nyrekrytering och därmed följande ökning av medelåldern för personalen för de närmaste åren rätt stor. Den beräknas under åren 1932—1936 respektive 1937—1941 komma att uppgå till vid maskinavdelningen omkring 1,300 respektive 1,100 man, därav ungefärligen 490 respektive 530 lokförare. Vid trafikavdelningen beräknas motsvarande avgång till 1,150 respektive 1,700 man. Även om hänsyn tages till att även genom Malmöelektrifieringen frigöres personal i ganska stor utsträckning, synas sålunda några större svårigheter i avseende å personalöverskottets avveckling icke behöva befaras.

Järnvägsstyrelsen har slutligen framlagt arbetsplan och finansieringsplan för elektrifieringsarbetena. I dessa avseenden innehåller styrelsens skrivelse följande.

Av den beräknade bruttokostnaden för elektrifieringsanläggningen, 49.5 miljoner kronor, har ett belopp av 12.6 miljoner kronor, motsvarande genom elektrifieringen vunnen minskning i kostnaderna för ersättningsköp av ånglok, ansetts böra bestridas av medel från statens järnvägars förnyelsefond. Beloppet för kapitalökningsanslag beräknas till 36.9 miljoner kronor, fördelade med 19, 13.4 och 4.5 miljoner kronor på de tre närmaste budgetåren. En del av nämnda belopp skulle komma att slutligt bokföras å telegrafverkets konto.

Enligt den uppgjorda arbetsplanen beräknas elektrifieringsföretaget vara fullbordat under år 1936.

Angående kraftleveransen har träffats avtal, varigenom vattenfallsstyrelsen — till en början i samarbete med Krångede aktiebolag — åtagit sig densamma. Kraftpriset har beräknats till omkring 1.9 öre per kilowattimme, under det att motsvarande pris för Malmö- och Göteborgslinjerna utgör omkring 2.2 respektive 2.7 öre.

Utskottets yttrande.

Förslaget om elektrifiering av Ångelinjerna (Stockholm—Ånge, Örebro—Krylbo) får betraktas som ett led i vårt järnvägsväsens tekniska anpassning efter tidsutvecklingen med dess högt drivna krav på snabba samfärdselmedel.

Såsom synnerligen påtagliga trafikförbättringar efter en genomförd elektrifiering må nämnas möjligheter till dagtågförbindelse från Trälleborg och ända upp till Östersund och Sundsvall (samt vice versa), två dagsnälltåg mellan Stockholm och Östersund (samt vice versa) med avgång på morgonen, resp. middagen och framkomst på middagen respektive kvällen samt nattgodståg på sträckan Stockholm—Östersund, respektive Sundsvall med möjlighet till varans inlastning ända till sent på eftermiddagen samt lossning på ankomstorten redan påföljande förmiddag.

Till grund för nu framlagda elektrifieringsplan ligga ingående ekonomiska beräkningar, vid vilkas genomförande järnvägsstyrelsen kunnat tillgodogöra sig de byggnads- och driftekonomiska erfarenheter, som vunnits vid den sedan år 1926 elektriskt drivna västra stambanan ävensom vid nu pågående arbeten på Malmölinjerna (linjen Örebro—Mjölby inbegripen). De verkställda utredningarna giva goda förhoppningar om en tillfredsställande förräntning av det nedlagda byggnadskapitalet, cirka 50 miljoner kronor, liksom överhuvud om arbetenas lyckliga genomförande såväl tekniskt som ekonomiskt.

Bland de vidlyftiga statliga åtgärder mot arbetslöshet och depression, som framtvungits av tidsläget, bör ifrågavarande företag betraktas som en bland de mera betydelsefulla. Ångelinjernas elektrifiering förutsätter för sitt genomförande omfattande monteringsarbeten utefter järnvägslinjerna och stora statsbeställningar, varav ensamt å den elektriska lokomotivutrustningen belöpa över 15 miljoner kronor. Att ett så vidsträckt företag nu kan igångsättas på järnvägsstyrelsens eget initiativ och under dess ansvar för investerat kapitals förräntning, måste tvivelsutan vara ägnat att väcka tillfredsställelse. Hela anläggningskapitalet, cirka 50 miljoner kronor, kan beräknas så gott som helt tillgodokomma vår inhemska produktion. Ensamt vid kontaktledningsarbetena beräknas inemot 750 man kunna beredas sysselsättning. Avtal om leverans av kopparledningar, elektriska lokomotiv, telegrafkablar o. s. v. till ett sammanlagt belopp av 29 miljoner kronor hava redan villkorligt träffats med inhemska industriföretag, som därigenom beredas en välbehövlig lättnad i nuvarande tid av stor orderknapphet.

Vid sin behandling av ärendet har utskottet jämväl beaktat frågan om en eventuell elektrifiering av Ostkustbanan — jämte anslutande kustlinjer i norr och söder — i stället för motsvarande sträcka av norra stambanan. Denna fråga finnes utförligt belyst i järnvägsstyrelsens utredning angående elektrifieringen av Ångelinjerna. Bland de av järnvägsstyrelsen påvisade olägenheterna vid en dylik omläggning av elektrifieringsplanen märkes beträffande persontrafiken, att den planerade dagtågsförbindelsen mellan Skåne och Jämtland skulle omöjliggöras. Olägenheter skulle också drabba godstrafiken, som till övervägande del framgår över Krylbo och ej över Stockholm; huvudmassan av godset från Malmö- och Göteborgslinjerna till Östersund och till Vännäs och norr därom skulle sålunda ofrånkomligt erhålla *en* dags förlängd transporttid.

För egen del vill utskottet också framhålla, att norra stambanan med sina grövre räler, sina större och för både tågmöten och godstågsrange-

ring bättre tilltagna stationsanordningar samt sin redan nu för nattåg anpassade trafiktjänst står avgjort bättre rustad att mottaga den stora och koncentrerade trafik, enkannerligen godstrafik, vars tillvaro är en av huvudförutsättningarna för att den elektriska driftsformen skall bliva räntabel. Redan på grund av den svagare bantekniska utrustning och transportkapacitet, Ostkustbanan alltså kan erbjuda, är, på sätt järnvägsstyrelsen närmare utvecklat, en dylik omkastning av elektrifieringsplanerna, åtminstone enligt vad nu kan förutses och bedömas, praktiskt och ekonomiskt taget utesluten.

Herr Olofsson i Digernäs har i sin i ämnet väckta motion framfört tanken på en utsträckning av elektrifieringen från Ånge över Bräcke till Storlien vid norska gränsen. Utskottet har visserligen ej förbisett den ökning i tågrörelsen, som den starkt tilltagande turisttrafiken medfört på Östersundslinjen. Trafiken är dock, enligt vad utskottet inhämtat, ej av den storleksordning att en elektrifiering för närvarande kan anses ekonomiskt försvarlig. Såsom belysande härför må nämnas, att i juli månad 1932 på linjen Ånge—Storlien framfördes allenast 8,378 vagnaxelkilometer per bankilometer, medan motsvarande siffra för den till elektrifiering nu närmast ifrågasatta Västkustbanan (Malmö—Göteborg) var inemot 2½ gång större eller 20,432 vagnaxelkilometer per bankilometer.

Av motionären har vidare ifrågasatts en omläggning av järnvägslinjen vid Ånge, så att norra stambanan, i stället för nu över Ånge, komme att framdragas i en mera rät linje från den söder om Ånge belägna Alby station direkt till det norr därom belägna Bräcke. Obestridligen skulle genom en dylik omläggning vinnas en viss vägförkortning, cirka 7 km på huvudlinjen. En del av stigningen från Ånge upp till Bräcke skulle också bortfalla; i detta avseende må nämnas att medan Albys och Bräckes stationshöjder över havet äro respektive 218 och 291 meter, det mellanliggande Ånge är beläget på allenast 168 meters höjd. Enligt vad utskottet inhämtat, skulle emellertid kostnaderna för linjeomläggningen och särskilt för anläggandet av ny grenstation, ersättande Ånge station, bliva utomordentligt stora, varjämte bortflyttandet av Ånge stora station skulle betyda en ekonomisk katastrof för Ånge samhälle. Beträffande den av motionären ifrågasatta byggnaden av en järnvägsbro över Anvikssundet synes likaledes gälla att själva brobyggnaden jämte den därmed förenade linjeomläggningen måste komma att draga högst betydande kostnader, som ej svara mot det tänkta gagnet av företaget.

Med tillstyrkande alltså av Kungl. Maj:ts förslag och avstyrkande av motionen, får utskottet hemställa,

a) att riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande förslag, må till *elektrifiering av banorna Stockholm—Krylbo—Ånge och Örebro—Krylbo* för budgetåret 1933/1934 anvisa ett reservationsanslag av 19,000,000 kronor, att utgå av lånemedel;

b) att herr Olofssons motion II: 25 ej må av riksdagen bifallas.

19:o) **Elektrifiering av banorna Göteborg—Malmö och Ängelholm—Hälsingborg.** Beträffande Kungl. Maj:ts förslag (punkt 19) om elektrifiering av banorna Göteborg—Malmö och Ängelholm—Hälsingborg kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande; vilket utskottet velat härigenom för riksdagen

anmäla.

20:o) **Dispositionsanslag för oförutsedda och mindre arbeten.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 20) hemställer utskottet,

att riksdagen må såsom *dispositionsanslag för oförutsedda och mindre arbeten* för budgetåret 1933/1934 anvisa ett reservationsanslag av 800,000 kronor, att utgå av lånemedel.

Statens vattenfallsverk.

21:o) **Kraftstation vid Vargön.** Kungl. Maj:t har (punkt 21) föreslagit riksdagen att till kraftstation vid Vargön för budgetåret 1933/1934 anvisa ett reservationsanslag av 1,650,000 kronor.

Ifrågavarande anläggning, som är avsedd att till en början utnyttja omkring 3.5 meters fallhöjd, har beräknats draga en total anläggningskostnad av 9,400,000 kronor. Enligt den uppgjorda utbyggnadsplanen skulle anläggningen .ara färdig att sättas i drift under loppet av år 1933. Till kraftstationens uppförande har riksdagen för budgetperioderna 1930—1933 anvisat tillhopa 7,750,000 kronor. Nu äskas anvisande av återstoden, 1,650,000 kronor, av det beräknade kostnadsbeloppet.

Utskottet tillstyrker, att det för slutförandet av ifrågavarande kraftstationsanläggning erforderliga anslagsbeloppet, 1,650,000 kronor, nu anvisas, och hemställer alltså, *Utskottet.*

att riksdagen må till *kraftstation vid Vargön* för budgetåret 1933/1934 anvisa ett reservationsanslag av 1,650,000 kronor, att utgå av lånemedel.

22:o) **Kraftstation vid Malfors.** Kungl. Maj:t har (punkt 22) föreslagit riksdagen att till kraftstation vid Malfors för budgetåret 1933/1934 anvisa ett reservationsanslag av 2,500,000 kronor.

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 73—77 av statsrådsprotokollet.

Kostnaderna för ifrågavarande anläggning hava beräknats till sammanlagt 9,800,000 kronor. För densamma har riksdagen hittills anvisat anslag å till-

hopa 3,200,000 kronor. Enligt en av vattenfallsstyrelsen uppgjord arbetsplan skulle kraftstationen bliva färdig vid årsskiftet 1935—1936 och för nästkommande budgetår äskas nu ett anslagsbelopp av 2,500,000 kronor.

Utskottet. Då Kungl. Maj:ts förevarande förslag ej givit utskottet anledning till erinran, tillstyrker utskottet,

att riksdagen må till *kraftstation vid Malfors* för budgetåret 1933/1934 anvisa ett reservationsanslag av 2,500,000 kronor, att utgå av lånemedel.

23:o) **Veckoreglering av Motala ström.** Kungl. Maj:t har (punkt 23) föreslagit riksdagen att till veckoreglering av Motala ström för budgetåret 1933/1934 anvisa ett reservationsanslag av 200,000 kronor.

Kostnaderna för genomförandet av veckoregleringens andra stadium hava beräknats till 700,000 kronor. Härav hava för de båda senaste budgetåren anvisats tillhopa 500,000 kronor. Nu begäres anvisande av resterande anslagsbelopp eller 200,000 kronor.

Utskottet. Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förevarande förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må till *veckoreglering av Motala ström* för budgetåret 1933/1934 anvisa ett reservationsanslag av 200,000 kronor, att utgå av lånemedel.

24:o) **Bestridande av vissa på Tyttboforsen belöpande kostnader för sjöregleringar.** Kungl. Maj:t har (punkt 24) föreslagit riksdagen medgiva, att till inlösen av A-reverser, avseende kronans på Tyttboforsen belöpande andel i kostnader för reglering av sjöar inom Dalälvens flodsystem, må användas erforderlig del av förskott, vilka av Dalälvens regleringsförening komma att återbetalas till vattenfallsstyrelsen.

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 78—80 av statsrådsprotokollet.

I enlighet med beslut av 1916 års riksdag (skrivelse nr 186) har Kungl. Maj:t genom brev den 30 juni 1916 bemyndigat vattenfallsstyrelsen att å kronans vägnar för Älvkarleby vattenfall jämte därtill hörande forsar ingå såsom medlem i Dalälvens regleringsförening u. p. a., vilken förening har till uppgift att till gemensam nytta för föreningens medlemmar reglera vattenframrinningen i Dalälven och dess tillflöden. Genom beslut den 25 januari 1918 bemyndigade Kungl. Maj:t styrelsen att jämväl för Tyttboforsen ingå som medlem av nämnda förening.

Medlemmarna i föreningen hava — vad staten angår dock först efter beslut i varje fall av statsmakterna — att för varje regleringsföretag tillskjuta bland annat ett belopp A, avsett att täcka anläggningskostnaderna för företaget

ävensom skadeersättningar i anledning av detsamma. Inbetalningen av detta s. k. A-belopp för regleringsföretag må fullgöras medelst en revers för varje vattenfall, vilken revers är utkrävbar efter vattenfallets bebyggande, dock senast 15 år efter reversens utfärdande, vare sig utbyggnad då kommit till stånd eller ej. För Tyttboforsen hava ännu icke kontanta utlägg för anläggningskostnaderna gjorts, utan reverser hava lämnats till belopp och med förfallotider, som i propositionen angivas. För de å obebyggda vattenfall belöpande anläggningskostnaderna hava ägarna av utbyggda fall lämnat förskott, vilka återbetalas till nämnda fallägare, allt efter som outbyggda fall bliva utbyggda eller A-reverser ändock förfalla till betalning.

I skrivelse den 31 augusti 1932 har nu *vattenfallsstyrelsen* gjort framställning i fråga om beredande av medel till inlösen av för Tyttboforsen utfärdade A-reverser, vilka förfalla till betalning under åren 1934, 1936, 1937, 1940 och 1941, och därvid meddelat, att sammanlagda beloppet av reverserna uppginge till 255,500 kronor — varav 88,030 kronor avsåge reverser, som förfölle till betalning under nästkommande budgetår — medan totalsumman av förskott, som komme att återbetalas till styrelsen, utgjorde 274,150 kronor.

Departementschefen har, på sätt vattenfallsstyrelsen ifrågasatt och riksräkenskapsverket tillstyrkt, förordat, att för reversernas inlösen direkt användas inflytande återbetalningar av förskott. Enär förskotten skulle återgäldas samtidigt som reverserna förfalla till betalning, komme emellertid de inflytande medlen vid vissa tillfällen icke att fullt förslå till reversernas inlösen. Skillnadsbeloppen skulle förskottsvis bestridas av driftmedel för att täckas vid de betalningstillfällen, då återflytande förskottssummor översköte reversbeloppen.

Kungl. Maj:ts förevarande förslag har ej givit utskottet anledning till erinran. *Utskottet.*

Utskottet hemställer alltså,

> att riksdagen må medgiva, att till inlösen av A-reverser, avseende kronans på Tyttboforsen belöpande andel i kostnader för reglering av sjöar inom Dalälvens flodsystem, må användas erforderlig del av förskott, vilka av Dalälvens regleringsförening komma att återbetalas till vattenfallsstyrelsen.

25:o) **Kraftstation vid Sillre.** Kungl. Maj:t har (punkt 25) föreslagit riksdagen att till kraftstation vid Sillre för budgetåret 1933/1934 anvisa ett reservationsanslag av 175,000 kronor.

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 81—83 av statsrådsprotokollet.

Till ifrågavarande anläggning, som beräknats draga en kostnad av 2,650,000 kronor, hava för budgetåren 1929—1933 anvisats anslag, tillsammans uppgående till nämnda belopp. Nu äskas ytterligare anslag av 175,000 kronor till färdigställande av kraftstationen.

På grund av oförutsedda omständigheter har en viss kostnadsökning inträtt,

uppgående till 190,000 kronor, varav 30,000 kronor i utdömt skadestånd för uppdämningar och 160,000 kronor för av oberäknat svåra grundförhållanden orsakade arbetskostnader. På grund av en förefintlig besparing av 15,000 kronor å tidigare anvisade anslag kan det nu erforderliga beloppet begränsas till 175,000 kronor.

Departementschefen har, under framhållande av önskvärdheten av att ifrågavarande anläggningsarbete kunnat planläggas och bedrivas så, att ytterligare anslagsmedel icke behövt ifrågakomma, tillstyrkt anvisande av det begärda tilläggsbeloppet, som vore erforderligt för anläggningens färdigställande.

Utskottet. Under hänvisning till vad departementschefen anfört, får utskottet tillstyrka, att det på grund av en oförutsedd kostnadsökning erforderliga tilläggsanslaget å 175,000 kronor nu anvisas.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må till *kraftstation vid Sillre* för budgetåret 1933/1934 anvisa ett reservationsanslag av 175,000 kronor, att utgå av lånemedel.

26:o) **En andra avloppstunnel vid Porjus kraftstation.** Vad departementschefen anfört (sid. 83—85) rörande en andra avloppstunnel vid Porjus kraftstation föranleder ej något särskilt uttalande från utskottets sida; vilket utskottet härigenom velat för riksdagen

omförmäla.

27:o) **Distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten vid statens kraftverk.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 26) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten vid statens kraftverk* för budgetåret 1933/1934 anvisa ett reservationsanslag av 2,800,000 kronor, att utgå av lånemedel.

28:o) **Inköp av vattenfall och fastigheter samt utförande av nyanläggningar.** Kungl. Maj:t har (punkt 27) föreslagit riksdagen att till inköp av vattenfall och fastigheter samt utförande av nyanläggningar, i den mån sådana åtgärder erfordras för ändamålsenlig utveckling av statens kraftverksrörelse och icke kunna utan synnerlig olägenhet uppskjutas i avbidan på särskilt riksdagsbeslut, för budgetåret 1933/1934 anvisa ett reservationsanslag av 300,000 kronor.

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 87—90 av statsrådsprotokollet.

För inköp av vattenfall och fastigheter samt utförande av nyanläggningar, i den mån sådana åtgärder erfordras för ändamålsenlig utveckling av statens kraftverksrörelse och icke kunna utan synnerlig olägenhet uppskjutas i avbidan på särskilt riksdagsbeslut, har riksdagen beviljat sammanlagt 16,700,000 kronor.

		Kronor.
Av de beviljade anslagsmedlen		16,700,000: —
hava hittills tagits i bruk		16,521,144: 96,
vadan alltså återstå	kronor	178,855: 04

Av ifrågavarande medel hava, enligt vad vattenfallsstyrelsen meddelat, använts:

	Kronor.
för inköp av vattenfall i Ume älv	2,300,326: 52
» » » » » nedre Norrland	11,350,302: 51
» » » » » Dalälven	1,313,160: 66
» » » diverse fastigheter samt vattenkraftsförvärv	1,557,355: 27
Summa kronor	16,521,144: 96

I skrivelse den 30 september 1932 har vattenfallsstyrelsen gjort framställning om anvisande av nytt anslag till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1933/1934. Styrelsen har därvid meddelat, att för vissa planerade förvärv, för vilka erforderliga undersökningar icke ännu fullt avslutats, borde reserveras förutom de medel, som sedermera anvisats till inköp av vattenrätt i Vargforsen m. m., ett belopp av 93,500 kronor. Av återstående anslagsmedel, 178,855 kronor 4 öre, äro alltså 85,355 kronor 4 öre odisponerade.

Vidare anför vattenfallsstyrelsen bland annat följande:

Undantagsvis har statens vattenfallsverk under senare år förvärvat vattenfall och kraftanläggningar även på annat håll än inom Norrland. Det har då i allmänhet gällt sådana vattenfall, som varit väl belägna i förhållande till vattenfallsstyrelsens redan utbyggda distributionsanläggningar och som därför med fördel kunnat utnyttjas i samarbete med dessa, samtidigt som förvärvet av dessa vattenfall underlättat uppgörelsen av vissa kraftkontrakt eller förebyggt komplikationer vid avslutandet av nya kraftkontrakt.

Slutligen har styrelsen hemställt om anvisande till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1933/1934 av ett anslag av 300,000 kronor.

Utskottet, som ej har något att erinra mot Kungl. Maj:ts förevarande förslag, hemställer alltså, *Utskottet.*

att riksdagen må till *inköp av vattenfall och fastigheter samt utförande av nyanläggningar,* i den mån sådana åtgärder erfordras för ändamålsenlig utveckling av statens kraftverksrörelse och icke kunna utan synnerlig olägenhet uppskjutas i

avbidan på särskilt riksdagsbeslut, för budgetåret 1933/1934 anvisa ett reservationsanslag av 300,000 kronor, att utgå av lånemedel.

Stockholm den 14 februari 1933.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:
från första kammaren: herrar *Kvarnzelius, Widell, Olof Olsson, Bergqvist, Nilsson* i Malmö, *Nilsson* i Gränebo, *Svensson* i Kompersmåla, *Oscar Olsson, Walles, Bergström, Nylander* och *Andersson* i Djursholm; samt
från andra kammaren: herrar *Anderson* i Råstock, *Holmgren, Strindlund, Törnkvist* i Karlskrona, *Persson* i Fritorp, *Eriksson* i Stockholm, *Jeppsson, Andersson* i Höör, *Persson* i Falla, *Norsell* och *Hultman.*

Reservation

vid *punkt 18* (Ångelinjerna) av herrar *Strindlund* och *Olofsson* i Digernäs.

Stockholm 1933. Kungl. Boktryckeriet, P. A. Norstedt & Söner.
330463